



Getuigenissen naar aanleiding van de week van de vrijwilliger 1 – 8 maart 2009.

Geschreven door Antwerps Minderhedencentrum de8.

Verschenen in verkorte versie in de Gazet Van Antwerpen, regio Metropool, 3 maart 2009.

'IK SPIJBELDE OM OUDJES TE HELPEN'

Vrijwilligers zijn een zoetmiddel tegen verzuring. Allochtone vrijwilligers vormen daarin een minder bekend ingrediënt. De8 selecteerde een staalkaart van drie allochtone vrijwilligersvrouwen. Ook zij, en zeker zij, verdienen tijdens de 'Week van de vrijwilliger' hun plaats in de schijnwerpers.

'Je vraagt je af waar die miljoenen van de ontwikkelingshulp naartoe gaan.'

Elisabeth Sekanabo (50) werd geboren in Kasongo, een dorp in de Congolese provincie Zuid-Kivu. Met haar man, in Congo geboren uit een Waalse vader en een Vlaamse moeder, woonde ze lange tijd in Goma, de hoofdstad van Noord-Kivu. Die provincie is al tien jaar bijna ononderbroken oorlogsgebied, met naar schatting een tol van zes miljoen doden. Oorlog is echter niet de reden waarom Elisabeth naar België verhuisde.



'Mijn gezin kwam al in '88 naar Antwerpen. Het ging toen zeer slecht met de Congolese economie. Mijn man had al jaren geen loon gekregen. Onze vier kinderen studeerden aan de dure Belgische school van Goma. We konden hun studies niet meer betalen. Om hen een goede opleiding te geven zijn we naar België verhuisd.' Elisabeth wachtte op een heropleving van de Congolese economie om terug te keren. Die bleef jaar na jaar uit. Ondertussen groeiden haar kinderen in België op. Tien jaar geleden besloot Elisabeth definitief te blijven.

Toch is de band met haar thuisland sterker dan ooit. 'Mijn Congolese landgenoten in de steek laten? Ik zou het niet over mijn hart krijgen. Zeker nu met de oorlog niet. Van jongsaf aan heb ik mij voor de sociaal zwakkeren ingezet. Je moet weten dat er in Congo geen vorm van sociale zekerheid bestaat. Als ouderling overleef je dankzij je

kinderen. Wist je dat ik zelfs als jong meisje spijbelde om kinderloze bejaarden naar het ziekenhuis te begeleiden? Later, toen mijn man en ik op een boerderij woonden, bracht

ik dagelijks vlees en groenten naar oudere koppels. Het is niet omdat ik nu in België woon, dat ik die solidariteit opgeef.'

Elisabeth richtte samen met enkele andere Belgisch-Congolese vrouwen in 2002 de vzw Amuka op. Eerst ontfermden ze zich over Congolese weeskinderen wier ouders aan AIDS gestorven waren. 'We besloten de schoolkosten te betalen aan de families die hen hadden opgenomen. Daarna hielpen we kinderloze bejaarden met hun medische kosten. Nu heeft Amuka dan weer enkele projecten rond de verkrachte vrouwen van Noord-Kivu opgestart. Hun mannen zetten hen doorgaans samen met de kinderen aan de deur, uit vrees in het dorp uitgelachen te worden. Voor hen hebben we een educatief centrum opgericht in Kanyabayonga. Op hetzelfde terrein hebben we een crèche gebouwd. De verkrachte vrouwen, maar ook ongehuwde moeders, kunnen daar hun kinderen onderbrengen. Ondertussen volgen de moeders zelf les.'

Grote sommen heeft Elisabeth voor die projecten niet nodig. De fondsen haalt Amuka hoofdzakelijk uit diners en kookavonden. 'Met dat weinige geld steunen wij tal van projecten. Je vraagt je soms af waar al die miljoenen van de ontwikkelingshulp en de ngo's naartoe gaan. Natuurlijk, zij hebben werknemers die een loon krijgen. Wij doen alles gratis. En mijn vliegtuigtickets betaal ik zelf.'

Op vijf maart vertrekt Elisabeth weer naar Congo. Wie denkt dat ze de hele dag met de gedachten in Noord-Kivu rondloopt, heeft het echter mis. Ondertussen heeft ze haar wortels ook in België stevig ingeplant. 'Ik werk voltijds als zorghulp in een Wilrijks verzorgingstehuis. Verder doe ik ook vrijwilligerswerk in Antwerpen. Ik organiseer mee straatfeesten en burendagen. Met het project 'Maniok en Patatten' heb ik een theaterstuk en een dvd gemaakt over cultuurverschillen tussen Congolezen en Belgen. Voor het integratiecentrum de8 geef ik ook workshops op basis van die dvd. Ik ben stichtend lid van Apimee, een vereniging die Congolese moeders en kinderen ondersteunt bij hun dagdagelijkse problemen. En ik ben schatbewaarder van de vzw Mwangaza, die Afrikaanse vrouwen in België uit hun isolement haalt.'

Heeft Elisabeth nog tijd voor haar vijf kinderen? 'Die zijn al wat ouder nu, hoor. Maar het klopt wel dat ik weinig tijd overhoud. Ik kan het vrijwilligerswerk echt niet laten. Anderen helpen maakt me gelukkig.'

'Liever een verpleegster in de familie dan een ingenieur.'

Najma Oujaidan (22) is een Antwerpse Marokkaanse van de tweede generatie. Ze woont aan het Sportpaleis in het kleurrijke Deurne-Noord. Een wijk waar weinig kosteloos engagement te verwachten valt, luidt dan het cliché over allochtonen en vrijwilligerswerk.

Najma is de eerste om dat tegen te spreken. 'Waarom zouden allochtonen zich minder engageren dan de gemiddelde Belg? Toegegeven, het beeld bestaat. Als vrijwilligersorganisaties flyers uitdelen, slaan ze al snel een wijk als de mijne over. Nochtans ben ik het levende bewijs dat die redenering fout is.'

Najma ontving vier jaar geleden een flyer van het Vlaamse Kruis om een EHBO-cursus te volgen. Ze gooide



het papiertje in de prullenmand. Haar vader viste het weer op, en stimuleerde haar mee te doen. 'Hij had gelijk. Op dat moment deed ik Gezondheids-en Welzijnswetenschappen op de humaniora. Die cursussen lagen in het verlengde van mijn studies. Nu zit ik trouwens in het tweede jaar verpleegkunde'.

Na de EHBO-cursus besloot Najma een extra diploma te behalen om zelf les te geven. 'Twee jaar geleden gaf ik de cursus aan Marokkaanse vrouwen in de plaatselijke Moskee. Dat was verrassend, ook voor mij. In mijn ogen stelden de vrouwen soms de vreemdste vragen. Ik besepte achteraf dat die vrouwen nooit naar school zijn geweest en nooit een biologies kregen. Van het huiswerk van hun kinderen steken ze ook weinig op, want ze spreken vaak alleen Berbers. Bovendien zijn oefeningen als mond-op-mond beademing voor hen geen evidentie. Alleen al het zicht van de EHBO-pop zorgde voor hilariteit. Sommigen dachten dat er een echte man lag. De lessen werden toch een succes. Al die moeders zitten natuurlijk op het puntje van hun stoel als je hen de principes van babyreanimatie uitlegt.'

Najma vindt het zelf frappant dat ze door haar acties bij het Vlaamse Kruis zoveel aanzien krijgt van de allochtone gemeenschap. 'Ik heb ook een diploma ambulancier behaald. Mijn vader laat nooit na dat diploma te vermelden als we ergens op bezoek gaan. Tja, hij voert me soms op als het grote voorbeeld van de familie. Tot grote frustratie van mijn zus, trouwens. Bij de Marokkanen staat een praktische vaardigheid in hoog aanzien. Liever een verpleegster in de familie dan een ingenieur. Dat zijn volgens hen toch maar techneuten.'

Niet alleen voor het gezin van zes kinderen is Najma een voorbeeld. Op haar twintigste werd ze ondervoorzitter van het Vlaamse Kruis Mortsel. Ze neemt er nu twee jaar de organisatie van de afdeling Deurne op zich. Dat betekent ondermeer cursussen organiseren. Het hoofdkantoor van het Vlaamse Kruis in Mechelen keek met groeiende belangstelling naar het hoge percentage allochtone cursisten in Deurne. 'Voor de laatste reeks van zestien lessen waren er vijftien inschrijvingen. Vijf daarvan waren allochtoon. Daar moet ik niets speciaals voor doen. Ik heb via mijn vader wel goede contacten in de Moskee. Hij geeft er uitleg over de cursussen. En sommige van mijn Marokkaanse vrienden hebben zich ingeschreven gewoon omdat ze mij kennen.'

Het vrijwilligerswerk is voor Najma ook een manier om met 'Belgen' in contact te komen. 'Maar dat is niet de enige motivatie. Ik steek af en toe dingen op voor mijn studies verpleegkunde. Als er op een concert weinig werk is, kan je ook gewoon genieten. Nekka-Nacht was vorig jaar fantastisch. Ik ben namelijk een fan van Bart Peeters.'

Het mirakel van de warme croissant

De jeugd van Hulnara Khaynus (41) leest als een Russische roman. Deze Oekraïens-Oezbeekse moest overal waar ze kwam de strijd aangaan met het noodlot. In Oezbekistan was haar accent te Russisch. Voor Oekraïners was haar huid te donker. Het deed haar gezin tien jaar geleden besluiten naar België te emigreren. Dat gebeurt in Oekraïne doorgaans met de hulp van mensensmokkelaars. 'Op één avond was alles geregeld. Ik en mijn dochter zouden eerst komen, en daarna mijn echtgenoot.' Hulnara werd gedeponeerd aan het Antwerpse stadspark. 'Daar stond ik dan. In Oekraïne en Oezbekistan had ik altijd in relatieve rijkdom geleefd. Plots had ik niets meer.'

Een agent stuurde haar die dag met de trein naar het Klein Kasteeltje. Ze kwam 's avonds aan in het station van Brussel-Zuid. Ze besloot er op een bankje te slapen. 'Die nacht was verschrikkelijk. Maar de ochtend erna heeft mijn leven een ander wending gekregen. Een kioskhouders bracht me een croissant en koffie. Die croissant was nog warm. Dat was een schok. Heel mijn leven had ik moeten vechten. En nu, nu ik niet lager

meer kon zinken, kreeg ik tijdens mijn tweede dag in België een warme croissant. U moet weten dat vers gebakken brood in Oezbekistan een grote symbolische waarde heeft. Die croissant heeft mijn leven veranderd. Plots zag ik weer een toekomst.'

Zodra haar gezin herenigd was, schreef Hulnara zich in voor een bakkersopleiding bij de VDAB. 'De meesten zaten daar naar eigen zeggen om hun werkloosheidsuitkering niet te verliezen. Ze vonden het handig dat ze hun brood 's avonds ook mee naar huis mochten nemen. Ik kreeg er bijna privéles van leraar André. Hij leerde me alles maken, van taarten tot pistolets. Die deelde ik dan uit in de residentie waar ik woonde.'



Hulnara begon als vrijwilliger voor de vzw Moeders voor Moeders, in de Helmstraat in Borgerhout. Ze staat er ook nu nog in de keuken, en bakt er – uiteraard – warme gebakjes. Ondertussen heeft ze een vaste job als educatief medewerkster bij de landelijke vereniging 'Internationaal Comité'. Daar begon ze ooit als... vrijwilliger.

'Ik denk dat een taal leren onvoldoende is om je te integreren. De mentaliteit van de mensen krijg je pas onder de knie als je er intensief mee samenwerkt. Anders dan vele Russische migranten, voel ik me niet te goed om kosteloos de schoonmaak te doen of te koken. Dan heb je ook rustig de tijd om na te denken over projecten.'

Vrijwilligerverslaafd. Dat woord past Hulnara als gegoten. 'Mijn eerste eigen project heette de vrouwenvereniging 'Familieclub Magnifiek'. We gingen koken in rusthuizen. Achteraf deden we een babbeltje met de bejaarden. Dansoptredens gaven we ook, samen met onze kinderen.' Het zou niet bij dat ene project blijven. Hulnara richtte zelf een Russische school op. 's Zaterdags huurt ze de klaslokalen van het Leonardo Lyceum in de Antwerpse Quellinstraat. 'Russische migranten willen dat kinderen hun Russische achtergrond beter kennen. In de school krijgen ze Russische les, ze zien er de geschiedenis van Rusland en spelen toneelstukken. Dit jaar zijn er honderd kinderen ingeschreven, en kan ik als directrice rekenen op zeven leerkrachten.'

Heeft Hulnara niet de angst zichzelf voorbij te hollen? 'Ja, door je enthousiasme is het soms moeilijk de gevolgen van je goed bedoelde daden in te schatten. In samenwerking met de Egidiusgemeenschap heb ik een keertje met Russische kindjes een uitstapje georganiseerd naar een rusthuis. Daar mochten ze dan een oma en een opa kiezen. Zo wilde ik hen leren wat het is grootouders te hebben. Meestal kennen Russische kindjes hun grootouders amper. Het was een succes. Maar nu vragen de mensen in het rusthuis telkens weer 'wanneer de kindjes nog eens langskomen.' Ik had niet goed ingeschat dat ze die kleintjes zo hard zouden missen. En dat doet pijn aan mijn hart.'